

Nationella operativa avdelningen, NOA

Gruppen för utredning av korruptionsbrott

Thomas Palmberg

Vad ska jag prata om?

- Gruppen för utredning av korruptionsbrott, hur ser den ut.
- Vårt uppdrag
- Vad är korruption?
- Vänskapskorruption
- Organiserad brottslighet –olika sätt att påverka
- Konventioner och initiativ mot korruption
- Mutbrottets beståndsdelar
- Var ska vi rikta våra insatser i förebyggande syfte?
- Svenska riskområden
- Ärendetyper som handlagts
- Tips – anmälan, vad är skillnaden?
- Brottsförebyggande verksamhet
- Korruptionens skadeverkningar i samhället
- Korruptionsindex, hur ligger Sverige till mot övriga länder?
- Hur kan en organisation skydda sig mot korruption?
- Hur vet man vad som är att betraktas som muta?
- Vad gör ni om det upptäcks korruption i er organisation?
- Bensträckare
- Redovisning av frågor och svar ur KAF:s anonyma enkät som berör korruptionsfrågor
- 4 diskussionsfrågor
- Övriga frågor, kontaktuppgifter

Gruppen för utredning av korruptionsbrott.

- En nationell resurs för bekämpning av korruptionsbrott i samverkan med Åklagarmyndighetens Riksenhet mot korruption.
- Bildades 1 januari 2012
- Består av fn av 20 medarbetare:
 - utredare (poliser)
 - utredare (civila, jurister och ekonomer)
 - uppsökande verksamhet i brottsförebyggande syfte

Internt samarbete med:

- Finansiella utredare
- Penningtvätthandläggare
- Underrättelsehandläggare
- IT-brottshandläggare

Vårt uppdrag

- Ett nationellt uppdrag att utreda de ärenden som handläggs vid Åklagarmyndighetens riksenhet mot korruption.
- Att bedriva ett brottsförebyggande arbete riktat mot korruption i samarbete med övriga utpekade sektioner på NOA.

*Vad är korruption?

- *Korruption brukar anses föreligga när någon utnyttjar sin maktposition för att gynna sig själv, t.ex. en beslutsfattare inom förvaltningen eller en inköpschef i näringslivet. Det kan även handla om att gynna ett intresse som står beslutsfattaren nära, t.ex. en politiker som tar emot ett bidrag till sitt parti mot löfte att verka för ett visst politiskt beslut.*
- *Korruption är vanligen inte ett rättsligt begrepp utan man preciserar det straffbara området med begrepp såsom tagande och givande av muta o.s.v.*
- *Integritet är motsatsen till korruption.*

***Vad är korruption? Definition**

- *Det finns inte någon enhetlig definition av korruptionsbegreppet.*
- *Transparency International (TI) definierar korruption som "abuse of entrusted power for personal gain".*
- *Transparency International Sveriges (TI Sveriges) översättning av TI:s definition lyder "korruption är att utnyttja sin ställning för att uppnå otillbörlig fördel för egens eller annans vinning".*

(Notera att man kan bli dömd för mutbrott även om man inte givit någon otillbörlig belöning eller erhållit någon sådan. Det räcker med att erbjuda eller kräva något sådant.)

Vänskapskorruption

- Applicerat på FN-programmets korta definition av korruption, skulle betydelsen kunna bli "maktmissbruk till förmån för vänner", dvs en utvidgad nepotism (svågerpolitik). Det moraliskt kritiska ordet blir då "missbruk".

Vad kan det bli för brott?

Om den som missbrukar sin makt inte erhåller någon otillbörlig förmån, kan det aldrig bli fråga om mutbrott. Det skulle däremot kunna bli fråga om andra brott, tex tjänstefel eller trolöshet mot huvudman.

Grov organiserad brottslighet (GOB)

Olika sätt att påverka

- Påverka beslutsfattare med mutor som finansierats med brottsligt åtkomna medel
- Påverka beslutsfattare genom trakasserier, skadegörelse på deras egendom eller genom hot om våld.
- Påverka beslutsfattare genom införskaffande av kunskap om deras svagheter och problem i form av missbruk eller liknande. Gillra otrohetsaffärer eller sexfällor som dokumenteras genom bild och film som används i syfte att påverka någon.

Konventioner och initiativ mot korruption

Det finns sedan slutet på 1990-talet en lång rad konventioner och initiativ för bekämpande av korruption. Längre ansågs OECD-konventionen vara den som fått störst betydelse, främst tack var den stränga övervakning av tillämpningen som medlemmarna beslutat om. Viktigt för utvecklingen på området var ikraftträdandet av den globala FN-konventionen mot korruption i december år 2005, och den översyn av konventionens tillämpning som påbörjades år 2010.

- **Förenta Nationerna**

FN-konventionen mot korruption trädde i kraft den 14 december år 2005. Totalt har 154 stater ratificerat konventionen. **Sverige tillträdde konventionen 2007. Sverige utvärderades 2013.**

- **OECD**

I OECD finns sedan år 1997 en konvention om bekämpande av bestickning av utländska offentliga tjänstemän i internationella affärsförhållanden.

- **EU**

Inom EU finns flera instrument för att bekämpa korruption. År 1995 utarbetades en konvention om skydd av EUs finansiella intressen (bedrägerikonventionen). År 2002 trädde ett protokoll till nämnda konvention i kraft. Protokollet innehåller definitioner och harmoniserade straff för mutbrott som kan skada EUs finansiella intressen. År 1997 undertecknades en fristående konvention om kamp mot korruption i syfte att förbättra det rättsliga samarbetet. År 2003 antog EU dessutom ett rambeslut mot korruption inom den privata sektorn.

- **Europarådet**

Inom Europarådet har två konventioner utarbetats som siktar på att bekämpa korruption, dels den **straffrättsliga konventionen** mot korruption (ETS nr 173), och dels den **civilrättsliga konventionen** mot korruption (ETS nr 174). Sverige har ratificerat båda.

Inom Europarådets Group of States against Corruption (GRECO), sker utvärdering av medlemsstaternas efterlevnad av sina åtaganden i cykler. Varje cykel berör ett specifikt tema. NU : **Korruptionsförebyggande åtgärder bland parlamentsledamöter, domare och åklagare (2012-2015).**
[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4\(2013\)1_Sweden_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4(2013)1_Sweden_EN.pdf)

Mutbrott: BrB 10 kapitlet 5 a och 5 b §§

5a§ Tagande av muta

”Den som är arbetstagare eller utövar uppdrag och

- tar emot,
- godtar ett löfte om, eller
- begär en otillbörlig förmån för utövningen av anställningen eller uppdraget...

...gäller även om gärningen har begåtts innan gärningsmannen fått en sådan ställning som avses där eller efter det att den upphört.”

...gäller också den som tar emot, godtar ett löfte om eller begär förmånen för någon annan än sig själv.”

5b§ Givande av muta

”Den som lämnar utlovar eller erbjuder en otillbörlig förmån i fall som avses i 5 a § döms för givande av muta...”

Straff: Givande och tagande av muta – böter eller fängelse i högst 2 år

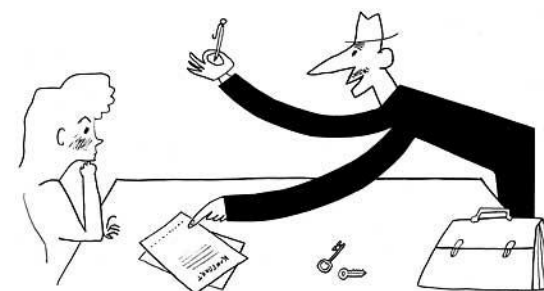
Grovt tagande av eller givande av muta – fängelse i lägst 6 mån och högst 6 år.

Var ska vi rikta våra insatser i förebyggande syfte?

Det uppsökande korruptionsförebyggande arbetet grundas på:

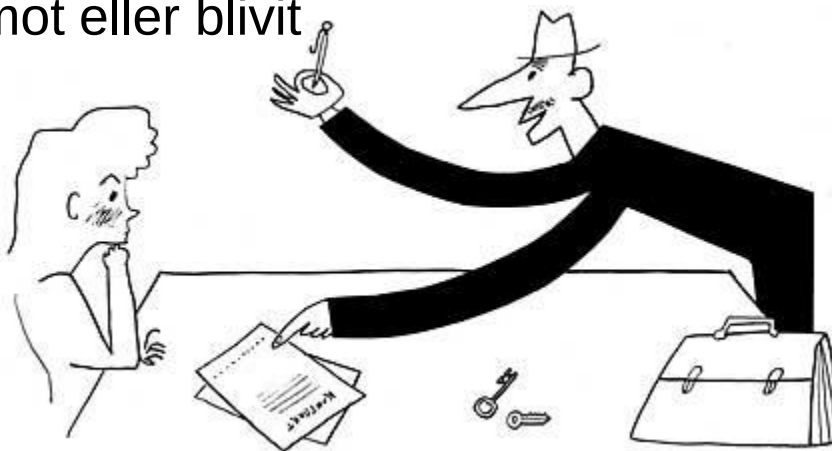
- Kända sektorer och branscher där riskerna är som störst för korruption (BRÅ Rapport 2013:15)684 avslutade ärenden 2003-2011
- Uppföljning av samtliga ärenden som redovisas på vår grupp. (Mål: Nationellt kunskaps centrum mot korruption)
- Underlag från NOA/KUT (tips, underrättelseinhämtning)
- Omvärldsbevakning

Svenska riskområden

I vilka sektorer och branscher sker korruptionen/brotten?

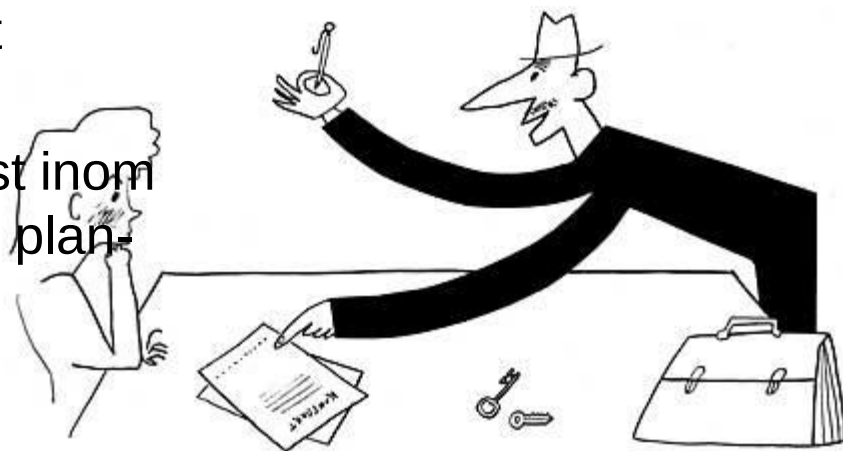
- Majoriteten av brotten återfinns i den offentliga sektorn. Den utgörs av offentliganställda som tagit emot eller blivit erbjuden en muta.

Svenska riskområden

Risksektorer inom offentliga sektorn, stat/kommun/Landsting

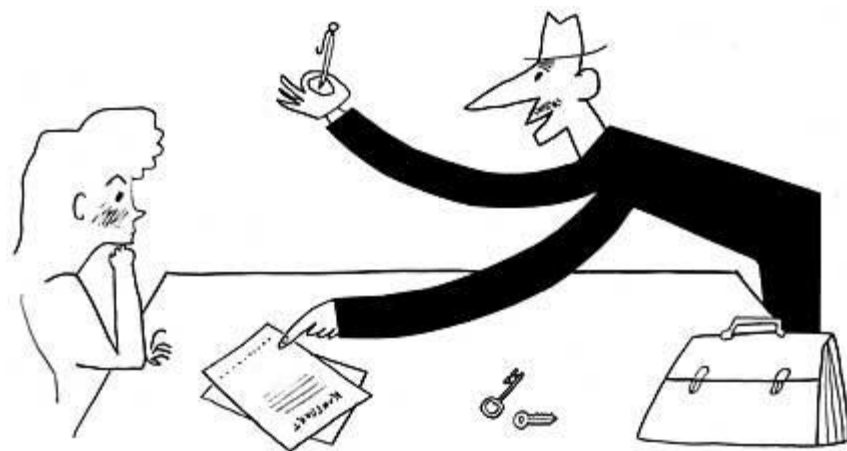
- Inom staten har det förekommit ärenden med Försvarsmakten, Vägverket, Kriminalvården, Luftfartsverket, Migrationsverket samt högskolor och universitet.
- Inom kommunala sektorn är det främst inom teknisk förvaltning, social omsorg och plan- och byggverksamhet.

Svenska riskområden

Särskilt utsatta myndigheter

- Myndigheter som utfärdar tillstånd och godkännanden är särskilt utsatta som exempelvis
- bilbesiktning
- alkoholutskänkning
- livsmedelstillstånd
- bygglov

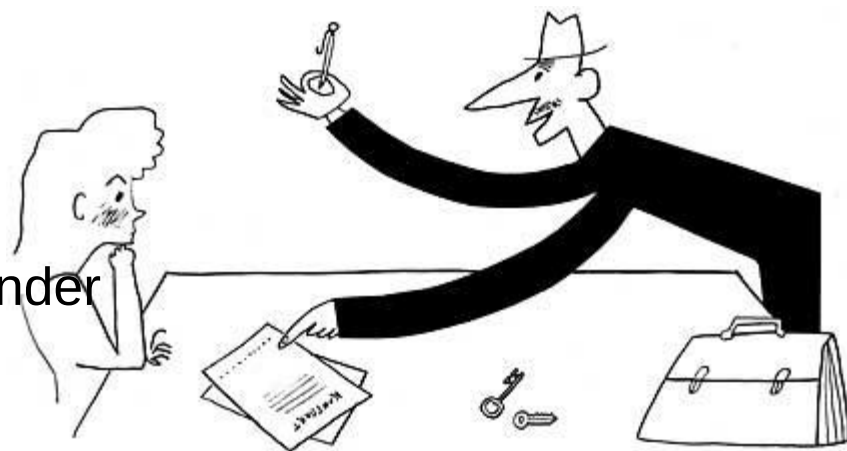
Svenska riskområden

Riskbranscher i privata sektorn:

- Bygg och anläggning- har dominerat på privata sidan i korruptionsutredningar
- Tillverkningsindustrin - Läkemedelsindustrin
- Parti och detaljhandel- Vin och sprit

Källa: BRÅ Rapport 2013:15

- Företag som gör affärer i, och med länder som har hög korruption.

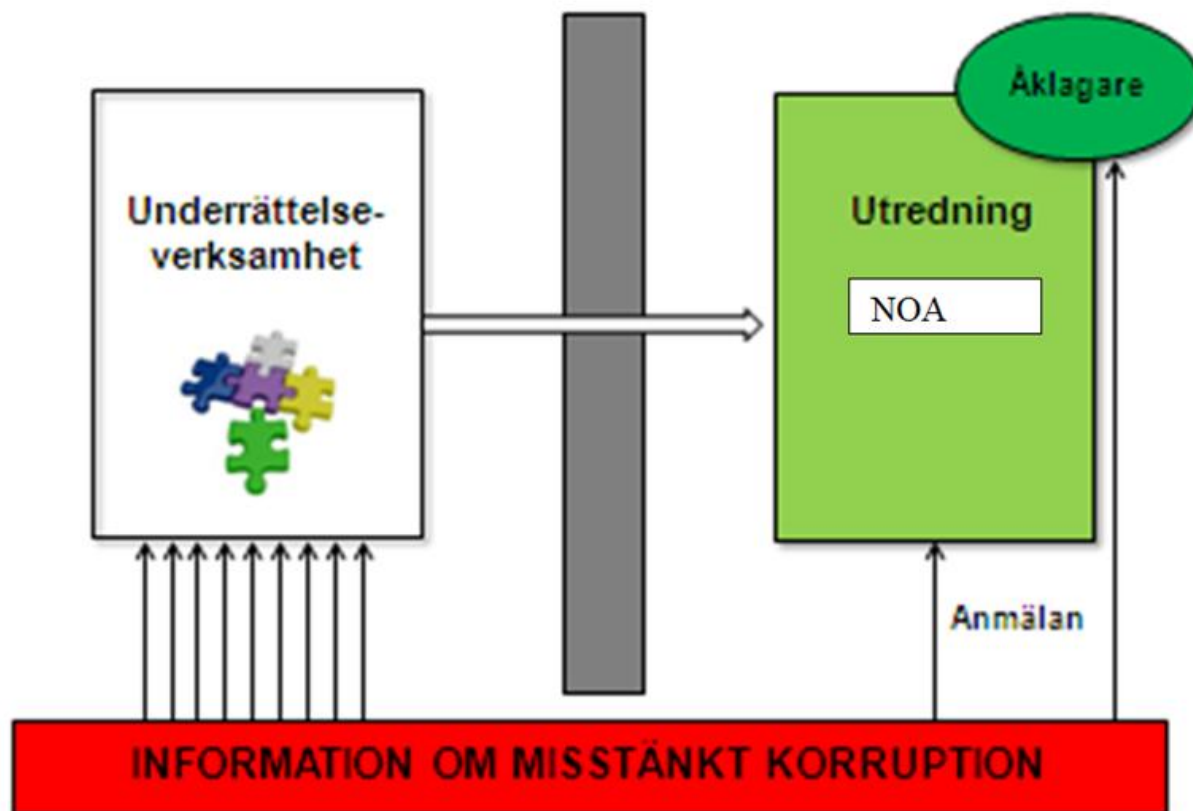

Ärenden

- Oegentligheter vid upphandlingar
- Misstänkta mutor i samband med myndighetsutövning
- Givande av muta för att få åtråvärda affärskontrakt i högkorrupta länder.
- Match-fixing
- Social omsorg
- Bygg - BR-föreningars styrelser

Ärenden

Korruptionsinformation

Polisen

Brottsförebyggande verksamhet

Vi bedriver uppsökande verksamhet i syfte att informera om:

- Vår verksamhet
- Korruptionens skadeverkningar i samhället
- Policys mot korruption
- Vad kan vi göra tillsammans i förebyggande syfte?
- Anmälan om korruption
- Vart ska man lämna tips om korruption?
- Kan jag vara anonym när jag lämnar tips?
- Uppsökande verksamhet handlar också om att skapa kontaktpunkter och förtroende mellan Polisen och de organisationer som besöks.

Korruptionens skadeverkningar i samhället

- Hur ser det ut i ett samhälle med utbredd korruption?
- Vad blir konsekvenserna av ett samhälle med utbredd korruption?
- Vad händer med förtroendet för det allmänna i ett samhälle med korruption?
- Vilka länder är mest drabbade?
- Vill vi ha ett sådant samhälle?

Korruption fördjupar fattigdomen i världen, undergräver demokratin och skyddet av mänskliga rättigheter, skadar handel och hindrar investeringar, äventyrar god samhällsstyrning, minskar förtroendet för samhällets institutioner och för marknadsekonomin.

Källa <http://www.transparency-se.org/Korruption.html>

Korrupsionsindex

Corruption Perceptions Index 2014

Transparency Internationals index

Polisen

Sverige på 4:e plats av 175 länder

Korruptionsindex 2014

The Corruption Perceptions Index ranks countries and territories based on how corrupt their public sector is perceived to be. A country or territory's score indicates the perceived level of public sector corruption on a scale of 0 - 100, where 0 means that a country is perceived as highly corrupt and 100 means it is perceived as very clean

RANK	COUNTRY	2014 SCORE	2013 SCORE	2012 SCORE
1	Denmark	92	91	90
2	New Zealand	91	91	90
3	Finland	89	89	90
4	Sweden	87	89	88
5	Norway	86	86	85
5	Switzerland	86	85	86
7	Singapore	84	86	87
8	Netherlands	83	83	84
9	Luxembourg	82	80	80
10	Canada	81	81	84
159	Syria	20	17	26
161	Angola	19	23	22
161	Guinea-Bissau	19	19	25
161	Haiti	19	19	19
161	Venezuela	19	20	19
161	Yemen	19	18	23
166	Eritrea	18	20	25
166	Libya	18	15	21
166	Uzbekistan	18	17	17
169	Turkmenistan	17	17	17
170	Iraq	16	16	18
171	South Sudan	15	14	#N/A
172	Afghanistan	12	8	8
173	Sudan	11	11	13
174	Korea (North)	8	8	8
174	Somalia	8	8	8

Listan ordnas efter vilken bedömning respektive land har fått i 13 olika undersökningar från 12 olika institutioner, bland andra Världsbanken.

Ca 70 procent av de listade länderna anses ha allvarliga korruptionsproblem enligt TI.

Polisen

Hur kan er organisation skydda sig mot korruption?

- Nogrann urvalsprocess vid anställning
- Finns det interna föreskrifter och tydliga regler?
- Finns det en värdegrund?
- Finns det någon policy mot korruption?
- Erbjuds utbildning i etiska och moraliska frågor?
- Var finns riskerna i ER organisation? Riskanalys?
- Är eventuell policy, föreskrifter och regler tillgängliga, kända och accepterade hos personalen och medlemmar?
- Deltar ledningen i utbildningar och initierar sådan?

Hur kan er organisation skydda sig mot korrupktion?

- Öppenhet, insyn och högt i tak där yttrandefriheten respekteras är en viktig faktor (gäller ej anställda i statligt ägda bolag)
- Kontroller, revision genom fakturagranskning och stickprovskontroller.
- Compliance-funktion lämpligt i större organisationer i syfte att ansvara för att organisationen och personalen följer regelverket och de policys som gäller.

Hur vet man vad som är att betraktas som muta?

- Det finns inga beloppsgränser eller detaljerade regler
- Ställ dig frågan, varför erbjuds jag , vad är syftet?
- Förmåner behöver inte ha ett ekonomisk värde för mottagaren för att kunna betraktas som muta.
- Sådant som bara tillfredsställer mottagarens ärelystnad, fåfänga eller njutningslystnad kan vara en otillbörlig belöning.
- Man kan alltid vara säker om nolltolerans gäller.

Hur vet man vad som är att betraktas som muta?

- Det ska finnas så tydliga regler inom ER organisation att det för var och en ska vara tydligt vad som är tillåtet eller inte.
- Om något är oklart ska man vända sig till organisationens ledning som vägleder enligt lagar, föreskrifter och policys.
- Det enklaste sättet att undvika misstanke om mutbrott är att INTE ta emot någonting och att organisationen eller du själv, alltid står för sina egna kostnader. Om man är osäker på om något är otillbörligt eller inte är det alltid bättre att avstå.
- Inom näringslivet finns en **Näringslivskod** - Koden omfattar alla bokföringsskyldiga företag, inklusive offentligt ägda bolag, och omfattar alla typer av förmåner.

Hur vet man vad som är att betraktas som muta?

- Ett syfte med denna vägledning är att visa på riskerna med att över huvud taget ta emot gåvor och förmåner från personer eller företag som man har att göra med i tjänsten.
- Ett annat syfte är att visa hur du kan resonera och agera när du stöter på frågor om mutor eller jäv.
- Ett tredje syfte är att fungera som underlag för arbetsplatsdiskussioner där du och dina kollegor gör klart för er hur lagarna och myndighetens regler ska tillämpas i olika mut- och jävssituationer som skulle kunna uppkomma på er arbetsplats.

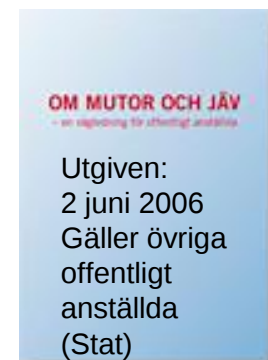

Polisen

Denna vägledning är en uppdatering av den vägledning som togs fram av Finansdepartementet och Sveriges Kommuner och Landsting 2006. Uppdateringen är föranledd av de lagändringar som trädde i kraft 1 juli 2012. **Denna uppdaterade vägledning gäller enbart för kommuner, landsting och regioner.**

Vem har läst denna folder?

Vad gör ni om det upptäcks korrruption i er organisation?

- Finns det någon rutin inom organisationen om vad som ska ske när en anställd ser något oegentligt?
- Till vem inom eller utom organisationen ska man rapportera?
- Vem anmäler?
- Kan man lämna ett anonymt tips?

***”Öppenhet och insyn i
offentlig och privat sektor
motverkar korruption.***

***Integritet och civilkurage hos
enskilda avslöjar korruption”***

Finns rutiner för vad som gäller rörande gåvor, luncher middagar mm?

Total Votes: 112

Answer	Votes	Vote Count/Percentage
Ja		68 Votes(60%)
Nej		14 Votes(12%)
Vet ej		26 Votes(23%)
Om det finns vad omfattar rutinen?		4 Votes(3%)

Har du blivit informerad om vilka rutiner som gäller rörande gåvor, luncher, middagar mm?

Total Votes: 91

Answer	Votes	Vote Count/Percentage
Ja		63 Votes(69%)
Nej		28 Votes(30%)

Om du blivit informerad om rutiner, hur skedde detta?

Total Votes: 68

Answer	Votes	Vote Count/Percentage
Fick en skriftlig rutin att läsa in		30 Votes(44%)
Chefen informerade och vi talade om vad rutinerna innebär i praktiken		32 Votes(47%)
Fick höra att rutinen fanns av en slump		6 Votes(8%)

Har du någon gång de senaste två åren blivit erbjuden någonting som du uppfattat var menat att påverka din beslut? I aktuellt ärende eller framtida beslut.

Total Votes: 112

Answer	Votes	Vote Count/Percentage
Nej		103 Votes(91%)
Ja		8 Votes(7%)
Om det hänt beskriv gärna situationen här.		1 Votes(0%)

Om du blivit erbjuden något som du uppfattade som ett försök att påverka, vad gjorde du?

Total Votes: 23

Answer	Votes	Vote Count/Percentage
Ingenting		12 Votes(52%)
Talade med chefen		9 Votes(39%)
Polisanmälde		0 Votes(0%)
Annat		2 Votes(8%)

Om du erbjudits något och gått vidare med uppgifterna. Upplever du att din organisation är förberedd på att hantera detta?

Total Votes: 22

Answer	Votes	Vote Count/Percentage
Nej.		7 Votes(31%)
Ja		15 Votes(68%)

Har du någon gång blivit påverkad genom hot, hot om våld, våld, trakasseri eller utsatt för skadegörelse på egendom som du kopplar till tjänsten?

Total Votes: 111

Answer	Votes	Vote Count/Percentage
Ja		17 Votes(15%)
Nej		91 Votes(81%)
Beskriv gärna		3 Votes(2%)

4 diskussionsfrågor (Bikupa)

1. Varför anmäls inte de fall där man blivit utsatt för påverkan i form av muta?
2. Du har fått som uppgift att handlägga ett ärende rörande alkoholtillstånd. Den som ärendet berör, erbjuder dig och din familj middag på en av dennes restauranger. Vederbörande känner dig lite från att ni träffats på några föräldramöten i skolan där ni har fikat ihop. Vad gör du?
3. Du har just avslutat ett ärende och får ett kuvert på posten av krögaren. I brevet ligger 4 hockeybiljetter till SHL-finalen i hockey och på en lapp står det ” Tack för snabb handläggning” Vad gör du?
4. Vad kan göras för att få en mer enhetlighet mellan kommuner vad avser policys och riktlinjer avseende korruption?

Kontakta oss

Anmälan görs lämpligen direkt till Gruppen för utredning om korruptionsbrott.

tel. **010-56 36 718, 010-56 38 584**

Lämna tips om korruption:

Telefonnummer för almänheten **114 14**

Vill du lämna tips om korruption via telefon eller diskutera misstankar om korruption utan att ha underlag för anmälan – ring **010-56 36 666** (*Sprid ej detta telefonnummer, endast för kontaktpersoner inom näringslivet och offentliga sektorn*)